

Na pustni torek mora gospodinja pred sončnim vzhodom smeti na tuj dvor vreči, da ne bo proso plevelno.

Na sv. Elije dan se ne sme žito zdevati.

Na veliko mašo je tak praznik: Če se češplja potrese, pa kača doli pade.

Oves je hudoletnik (ker rad obrodi tudi v slabih letih).

O Materi božji (25. marca) trava raste, če jo tudi s kicom nazaj tolčeš.

Petelin je kmetova ura.

Prepelica poje: Ped-pedi, ped-pedi, žito lepo zori.

Pšenica devet dni po žetvi še ne ve, da je požeta (češ da še požeta zori, navadno v kozolcu).

Ta je buče sadil (pravijo o tem, ki laže).

Vinogradnik živi, ako je dobra letina; ako pa ni, živi ko prase pripeto (ali naklenjeno na drevo, okoli si mora samo iskati hrane. — Štajersko).

Kljukec

Viktor Steska

Znana je zbirka izmišljenih in lažnivih pripovedi pod imenom »Lažnivi kljukec«. Ta zbirka je izšla najprej v angleškem jeziku v Londonu leta 1785. z naslovom: *Baron Münchhausens Narrative of his Marvelous Travels & Campaigns in Russia* (Pripovedi barona Münchhausena o njegovih čudovitih delih in bojih v Rusiji).

Baron Karel Friderik Hieronim Münchhausen se je rodil v Bodenwerderju na Hannoveranskem 11. maja 1720 in je ondi umrl 22. februarja 1797. Proslavil se je po svojih pripovedih o čudovitih dogodivščinah v rusko-turških vojnah, ki jih je neki doživel kot konjeniški častnik. Nanj so prenesli tudi starejše in nove čudovite zgodbe, ki jih je R. Raspe zbral in izdal leta 1785. Dve leti pozneje (1787) je te dogodbe ponemčil Burger. Od tedaj so se širile po vsem svetu.

V slovenščini so znane pod imenom »Lažnivi Kljukec«. Zadnjo izdajo je oskrbel leta 1941. Josip Brinar: »Kljukec in njegove prigode«.

Zanimivo je, da je Kljukec naše domače slovensko ime, ki je bilo znano že ob Valvasorjevem času, ko Münchhausen še rojen ni bil. Očitno je, da naš Kljukec z Münchhausenom nima nič opraviti, samo dogodbam prilaščeno ime je enako.

O našem Kljukcu pripoveduje Valvasor (E. d. H. Kr. I, 119) naslednje:

»Kljukec je bil doma na Jami pri Kranju. Pred nekaj leti je zbral tatinsko tolpo, ki je obstajala iz izgubljenih študentov, ciganov in vsakovrstnih nepridipravov. S to družbo je mnogo ljudi na Kranjskem, Štajerskem in Hrvatskem okradel, osleparil, oropal in jim napravil marsikako nevoljo. O njegovih žepnih tatvinah in zvijačah bi se dalo spisati obširno poglavje. Čeprav so ga zasledovali in lovili, ga vendar nikoli niso mogli ujeti.

Tako je več let uganjal svoja sleparstva. Bil je pa tako prevzetan, da se ni maral nikomur ukloniti. Če je kdo menil, da mu je kos, ga je takoj s poti spravil. Tako je ustrelil nekega dijaka in nekega cigana. Pred leti pa je sklenil, da se poboljša. Dosegel je pomiloščenje pri oblastvih in se vrnil na svoj dom. (Bržkone se je srečno oženil, zakaj v kapit. arhivu se bere, da se je leta 1680. poročil z Marijo Stern!) Doma se je

pečal z ranocelstvom, kar je sijajno razumel. Uravnaval je zlomljene ude, roke in noge, čeprav ni znal ne brati ne pisati. Valvasor meni, da je moral biti odličan član »Reda prudentov« (pametnih), katero peklensko društvo je tedaj ob Donavi, Renu in Lehu uganjalo svoje krivice in zločine, ker se je takrat mnogo slišalo o tej vražji družbi. Bil je to čas po tridesetletni vojni, ko so ljudje zelo podivjali. Udje te družbe so imeli svoja poskušnja leta, se vadili v kraji in zvijačah in morali napraviti izpit za profesorje hudobij, da bi bili nekoč promovirani na vislice.

K tem skušnjam je spadalo tudi to, da so jih tovariši natezali na natezalnico. Dokler ni mogel prenesti treh takih vaj, so ga imeli za nevednega višjih skrivnosti svoje umetnosti. Zato oblastva od takih preizkušenih družabnikov niso nikoli mogla izvedeti kake skrivnosti. Zakaj, če so jih tudi trikrat dali na natezalnico, se niso izdali. Prave privržence te brahialne tolpe so silno redko dobili, ker jih je napravil satan, s katerim so zavezo sklenili, nevidne in nedosegljive.

Ali se je Kljukec s satanovo močjo rešil roke pravice, ni znano; nekaj pa je moralo biti v njem le dobrega, da se je spokoril in dosegel pomiloščenje; zakaj tak človek se svoje hudobije zave šele v ječi ali na vislicah. Njegova pamet, njegova zdravniška sposobnost in prepričanje, da bi marsikateri dobri oče in potnik moral trpeti, ko bi se mu pomiloščenje odreklo, je gotovo oblastvo nagnilo, da ga je vseh kazni oprostilo. Seveda bo šele prihodnost pokazala, če se je korenito poboljšal. Preiskavo o tem prepuščamo bodočnosti. Tako torej poroča Valvasor.

O Kljukčevi poroki pa iz kapiteljskega arhiva v Ljubljani (fasc. 85/38) naslednje: Knezoškof grof Jožef Rabatta naroča svojemu in generalnemu vikarju Filipu Trpinu, naj preišče zaroko Kljukčevo z Marino Rakovko (Štern), ki jo imenuje ciganko. Tej zaroki namreč ugovarja smledniški kaplan Matija Skuk. Trpin je primer preiskal in dognal: Zaročenca sta bila pravilno oklicana v Šmartnem pri Kranju in v Smledniku brez vsakega ugovora. Sedaj pa ugovarja nevestina mati, češ da je Kljukec že poročen z neko ciganko. Pri preiskavi se je dognalo, da je Kljukec res že pet let živel z neko ciganko in ji tudi obljubil, da je ne bo nikoli zapustil, toda poročila se nikoli nista. Ker je torej Kljukec še samskega stanu, ne velja ugovor proti njegovi poroki z Marino Stern. Ko sta bila oba prejela sv. zakramenta sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa, ju je šmartinski kaplan Andrej Tome 4. marca 1680 poročil.

